

Kolletamis- päeva konverents

Eesti Rahvaluule Arhiiv 95

14. oktoobril 2022
Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis

13.00

95 minutit arhiivist ja ajast

juhatab Mari Sarv

Avamine ja tervitused. *Merike Kiipus*, Eesti Kirjandusmuuseumi direktori ülesannetes

Risto Järv Kolletamispäev ja arhiivide ajaring

Kristi Metste Miks kirjandusmuuseum? Pilguheit meie lähiajalukku

Tiiu Jaago Argielu – arhiiv – uurimine

Katre Kikas Arhiivist ja vaikusest

Fotonäituse tutvustus

Enn Kalev Tarto „Kes tugevam oli...

Mäng ja mängulisus Eesti Rahvaluule Arhiivi fotodel“

15:15

95 minutit arhiivist ja elust

juhatab Astrid Tuisk

Taive Särg Metsalaulupidu: regilauluga looduse kaitsel

Liisi Laineste, Anastasiya Fiadotava Üleilmne, kuid kohalik: Ukraina meemid Eestis

Mall Hiimäe Rahvakalender ilmaprognoosi vahendajana

Raamatuesitlused

- Mall Hiimäe **Väike putukaraamat rahvapärимusest**
- Mari-Ann Remmel **Konnad Eesti rahvapärимuses**
- **Maailmade vahel.** Ello Kirsi Setomaal kogutud lood, 1938–1940
- Ingrid Rütel **Viljandimaa laule ja lugusid**

16:45

Väike kontsert
Ülemakstud Rentslihärrad

Eesti Rahvaluule Arhiiv 95

Teesid ja kava
Toimetanud Risto Järv, Kadri Tamm
Kujundanud Pille Niin
EKM Teaduskirjastus Tartu 2022

ISBN 978-9916-659-45-8 (trükis)
ISBN 978-9916-659-44-1 (pdf)

erakogu

Konverentsi korraldamist on toetanud uurimisteema EKM 8-2/22/3 ning Euroopa Liit Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu (Eesti-uuringute Tippkeskus)

Kolletamispäev ja arhiivide ajaring

RISTO JÄRV

Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahvaluule Arhiiv

Kolletamispäev (ka kolletamisepäev, kolletuspäev), August Wilhelm Hupeli (1782: 370) talurahvaelu kirjelduses „kolletemisse pääv“, kõlab üsna ilmselgetekkelise tähtpäevanimetusena. Matthias Johann Eiseni napp kirjapanek 1932. aastast („Kolletamispäeval on puulehed kõik juba kollased ja hakkavad maha langema“, E 8° XI, 74 (149)) on iseloomulik – päeva vähesed kirjeldused piirduvadki sellise truismi-laadse tõdemusega. Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi rahvakalendri kartoteegi andmeil pole me kogudes kolletamispäevast teateid palju; rahvakalendri akadeemilises väljaandes (Hiiemäe 1991: 212) mahuvad selle ülevaade ja arhiivitekstid ühele leheküljele. Ometi on oletatud, et kolletamispäev on muinasaegne ning tähtis ajatähis. Soome uurija Kustaa Viikuna on pidanud seda märgiliseks päevaks eesti-soome endisaja aasta jaotamisel neljaks veerandiks – meie ülejäänud vasted neile on taliharjapäev (14. 01), künnipäev (14. 04) ja karusepäev (13. 07). Kui soomlastel on 14. 10 teatud talveaja algusena, siis meil on pigem tegu veel sügise südamega. Nii on ka kirjanduses see värvikirev ja melanhoolne aeg ajendanud eri autorite sellenimelisi luuletusi (Hendrik Adamson, Hando Runnel, Berit Petolai jmt).

Talurahva tegemistes võis kolletamispäev märkida suuremate tööde lõppu ja vilja salvesaamist, rahvaluulearhiivi aastaring aga on teistsugune – aktiivne kogumistöö sõltub tänapäeval vähem ilmastikust ning jaguneb ühtlasemalt suviste välitööde ja talviste tubasemate kirjutusvõistluste vahel. Rahvaluulearhiiv pole aga üks tavaline arhiiv. On arhiive, mis täituvad järjest vajalike dokumenti-

erakogu

dega nii või teisiti, seaduse toel. ERA kogud kujunevad paljus arhiivi armsate kaastöölise isiklikust innust, soovist tuleviku tarvis talletada jäävat ja muutuvat me elus.

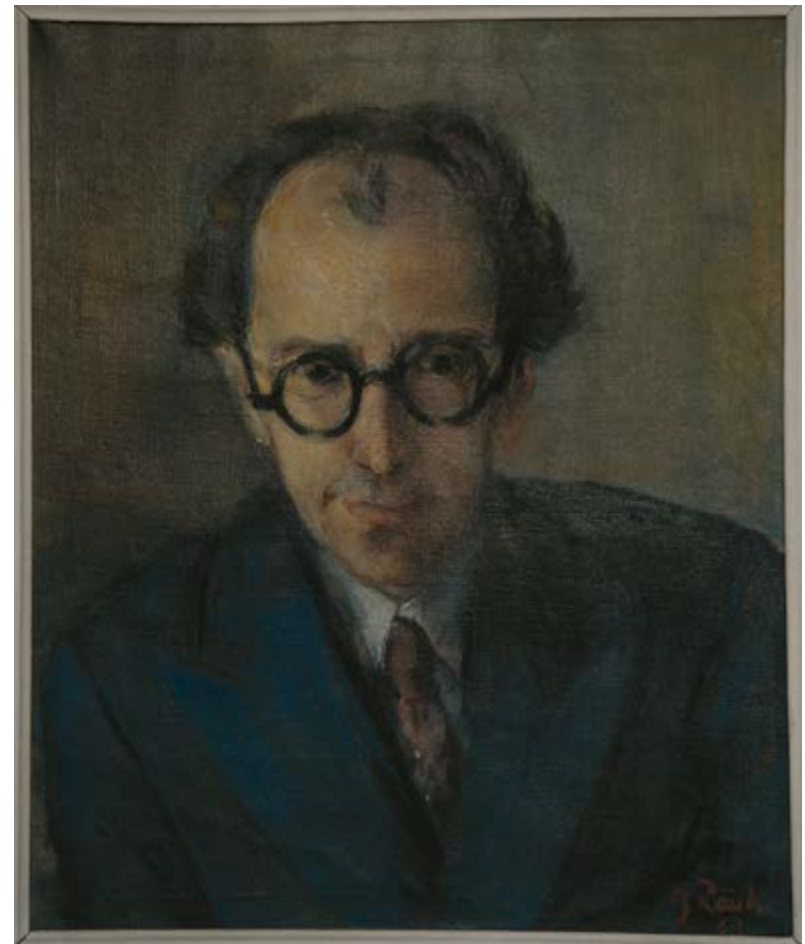
Rahvaluulearhiivi 95. sünnipäeva puhul peame sel korral oma kolleegidele ja kaastöölisele kolletamispäeva konverentsi. Arhiivinduslikus mõttes pole sõna „kolletumine“ muidugi rõõmustav, meie huvi on, et lehed arhiivis ei kolletuks, vaid säiliks kvaliteetselt, et hoidlate jahutus ja niiskusregulatsioon toimiks elektrihinna hüppeile vaatamata. Samamoodi loodame jätkuvalt, et pärast kogutud materjalide salve saamist algab nende uus eluring ja taas kasutamine – väljaannetes, veebimaailmas ja elavas pärimuses.

Kirjandus:

Hupel, August Wilhelm 1782. *Topographische Nachrichten von Lief- und Ehstland. Gesammelt und herausgegeben durch August Wilhelm Hupel. Dritter und letzter Band.* Riga: Johann Friedrich Hartknoch.

Kolletamispäev. – *Eesti rahvakalender 5.* Koost. Mall Hiemäe. Tallinn: Eesti Raamat, lk 212. (Veebis <https://www.folklore.ee/erk/exhibits/show/kolletamispaev>).

Vilkuna, Kustaa 1998 (1950). *Vuotuinen ajantieto. Vanhoista merkkipäivistä sekä kansanomaisesta talous- ja sääkalenterista enteineen.* Helsinki: Otava.

Gustav Raud, Mart Lepiku portree. Õli lõuendil. 1939. EKLA, Km 58

Mixs kirjandusmuuseum? Pilguheit meie lähiajalukku

KRISTI METSTE

Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Kultuurilooline Arhiiv

1940. aastal, pärast Punaarmee sissetungi Eestisse 17. juunil, riigipööret 21. juunil, Eesti kuulutamist nõukogude sotsialistlikuks vabariigiks 21. juulil ja liitmist Nõukogude Liiduga 6. augustil, kui oli lõhutatud Eesti senine riigikorraldus, repressioneeritud poliitiline juhtkond, muudetud teovõimetuks Eesti sõjavägi, politsei ja kaitseliit, algas senise elu kiire sotsialistlik ümberkorraldamine, algas natsionaliseerimine, mille käigus võeti sunniviisiliselt riigi omandusse eraomanikele kuulunud vara, kaasa arvatud ka seniste kultuuri- ja haridusinstituutide varad.

23. augustil 1940 anti vabariigi tollase presidendi Johannes Vares dekreedina välja „Eramuuseumide riigistamise seadus“. Vastavalt sellele suleti „kõik teadusliku, kunstilise, ajaloolise või kultuuriloolise väärtusega kogused sisaldavad eramuuseumid ühes nende osakondadega ja nende juurde kuuluvate eriasutistega, nagu arhiivid, raamatukogud ja fotokogud“ ja kõigi neid ülalpidavate sihtasutuste, organisatsioonide, kirikute ja usuühingute varad võeti tasuta riigiomandisse.

Need varad ei kuulunud siiski hävitamisele, vaid neid tuli kasutada uute muuseumide asutamiseks. Muuks otstarbeks, „eeskätt teaduslikeks, kunstilisteks või hariduslikeks otstarveteks“ võis seda vara kasutada ainult siis, „kui muuseumid mõnda vara ei vaja“ (Eramuuseumide riigistamise seadus, § 1–5). Sama seadusega otsustati uute muuseumide, riiklike keskmuseumidena, asutada esimeses järjekorras revolutsioonimuuseum, ajaloomuuseum, etnograafiline muuseum ja kujutava kunsti muuseum. Riigistamise pidi läbi viima haridusministeerium, kui vabariigi valitsus pole seda ülesan-

deks teinud mõnele teisele ministeeriumile, ning haridusministril, kes sel ajal oli Johannes Semper, oli õigus anda seaduse teostamiseks lähemaid juhendeid.

Eramuuseumide riigistamise seadus käivitas protsessi, mis viis Riikliku Kirjandusmuuseumi asutamiseni riikliku kirjandusloolise muuseumina ENSV Rahvakomissaride Nõukogu otsusega 11. septembrist 1940. Sama otsusega asutati riikliku etnograafilise keskmuseumina Riiklik Etnograafiline Muuseum ja riikliku kujutava kunsti keskmuseumina Riiklik Kunstimuuseum. Hariduse Rahvakomissariaadile tehti ülesandeks asuda „revolutsioonilise muuseumi organiseerimisele“. Otsusele olid alla kirjutanud Rahvakomissaride Nõukogu esimees Johannes Lauristin, hariduse rahvakomissar Nigol Andresen ja Rahvakomissaride Nõukogu asjades valitseja Harald Haberman.

Annan oma ettekandes lühiülevaate eeldustest, asjaoludest ja mõttekäikudest, mis viisid kirjandusmuuseumi asutamiseni 1940. aastal, peamisteks aktöörideks sel eluteatri näitelaval Ferdinand Linnus, Eesti Rahva Muuseumi tollane direktor, ja Mart Lepik, tollane Eesti Kultuuriloolise Arhiivi juhataja.

Kirjandus:

Eramuuseumide riigistamise seadus. – *Riigi Teataja*, nr 109, 24. august 1940

Argielu – arhiiv – uurimine

TIIU JAAGO

Tartu Ülikool, eesti ja võrdleva rahvaluule osakond

Eesti Rahvaluule Arhiivi esimese tööaasta lõpul kõneles Oskar Loorits uutest võimalustest rahvaluuleteaduslikus töös, mis said võimalikuks tänu arhiivi asutamisele. Mõistagi mainis ta ainese korraldamist ja avaldamist, õppe- ja teadustööd. Kuid sellele lisaks tõi ta esile varasemaga võrreldes uut laadi kogumise vajaduse, sest „rahvaluuline looming jätkub üha edasi“ (Loorits 1928: 1). Rahvaluule kogumise ja talletamise uuenemine on jätkuvalt aktuaalne, kui silmas pidada kultuuri dünaamilist loomust.

ERA, DF 39349

Ettekandes tutvustan Eesti Rahvaluule Arhiivi antud materjale, mis ei ole kogutud rahvaluulena ega ole ka loodud rahvaluule kogumise käigus. Hetkel jääb kõrvale küsimus rahvaluule mõiste muutumisest (liikumine liigikeskselt käsituselt kommunikatiivsuse ja tegevuskeskse määratluse suunas), mille selgitamine aitaks mõista, miks üldse sellist materjali saab rahvaluule vaatepunktist käsitleda. Ettekande fookuses on seekord küsimus, millest lähtuda otsustamisel, kas üks või teine aines võiks koha leida avalikus arhiivis. Arutledes nii [mälu] katkestuse, säilitamise kui ka järjepidevuse üle, toon esile arhiivikonteksti rolli arhiiviainese elukestvuses.

Esmalt kõneks tulevad näited pärinevad Tartu ülikoolis peetud veebikursustelt. Kui kursus lõpeb, tühjendatakse kursuse e-keskkond õppijate töödest, sh sõnavõttudest, et seal saaksid alustada järgmise kursuse tudengid. Samas aga võib kursusel tekkida tihe ja sisukas mõttevahetus, mis väärib alal hoidmist. Arutlused võivad esindada mingi aastakäigu või üliõpilasrühma vaateid teatud uurimisküsimuste (nt mis on tõde, subjektiivsus, allikakriitika eluloo-uurimises) või uuritava nähtuse kohta (nt rändega seotud stereotüübid ja nende muutumine). Vähestel juhtudel on kõnekad ka üliõpilaste kogemuslood, mis on postitatud osana õppeülesandest.

Teine näide puudutab perearhiivi muutumist ajas ja olukorras, kus see perearhiivina enam jätkuda ei saa. Kõnesolev materjal puudutab Knjazevo Estoniat, üht Kirovi oblastis paiknenud Eesti asundust. Oluline on, kuidas perearhiivi teised materjalid toetavad Knjazevo Estoniaga seotud osa korraldamist avaliku arhiivi jaoks. Eesti Rahvaluule Arhiivis olev Eesti asunduste aines omakorda aga loob konteksti materjali paigutumiseks üldisemasse rändeteemalisse pilti.

Kirjandus:

Bronner, Simon J. *Folklore: The Basics*. London and New York: Routledge, 2017, pp 16–24.

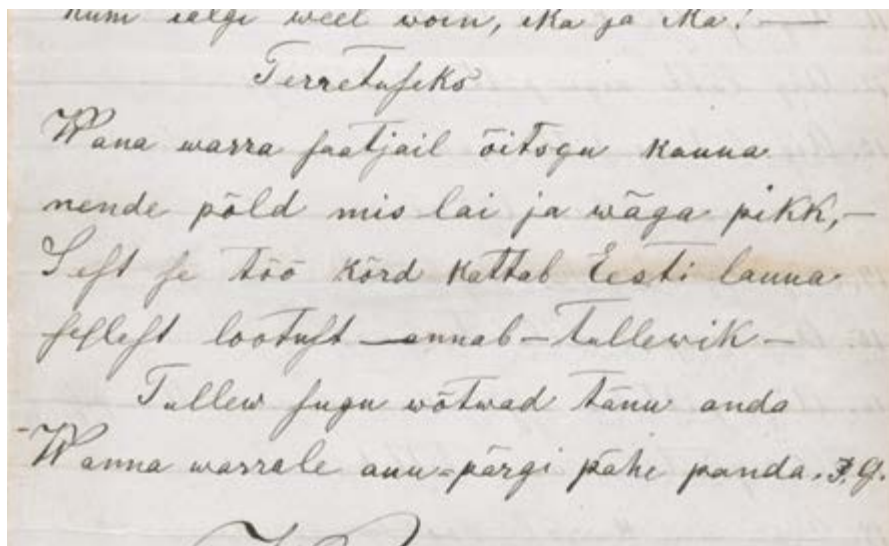
Loorits, Oskar 1928. *Rahvaluulelisi küsimusi*. Jõulualmanak 1928. Äratrükk. Tartu, 1929.

Arhiivist ja vaikusest

KATRE KIKAS

Eesti Kirjandusmuuseum, folkloristika osakond

Michel Foucault on rõhutanud, et arhiiv pole mitte juba öeldu, vaid see, mida konkreetsetes kultuuris (diskursiivses süsteemis) on võimalik öelda, „arhiiv on see, mis defineerib juba eelnevalt, päris lausungisündmuse juure juures ja kujul, milles lausungisündmus end esitab, tema lausutavuse süsteemi“ (Foucault 2005: 116). Seega

num selge veel voin, Ma ja Ma. —
TerraTafeko
Wana warra fratjail õitogu Nauna.
mende põld mis lai ja wäga pikki,
Left ja koo kord katab Eesti launa.
felleft lootult annab Tallewik —
Tallew juur wõtwad tanu ando
Wana warrale auu-pärgi pähe panda. J. G.

H III 11, 183

toimub iga arhiveerimisaktiga samaaegselt ka mitte-arhiveerimine (*un-archiving*): alati kui midagi pannakse tallele, jääb miski – mida peetakse ehk liiga kaootiliseks, triviaalseks või arusaamatuks – arhiivist välja (Pandey 2014: 3-4). Rahvaluule talletamise puhul toimub sedasorti „arhiivist väljaarvamine“ alati mitmel tasandil: esiteks mängivad rolli kogujate ja aktsioonide organisaatorite tehtud valikud, teiseks aga see, kuidas juba kogutud materjale hiljem süstematiseeritakse ning arhiivikasutajale kättesaadavaks tehakse; arhiiviosi, mida süsteem leida ei võimalda, võib nimetada ka arhiivivaikuseks (Huffer 2014: 164).

Kirjandus:

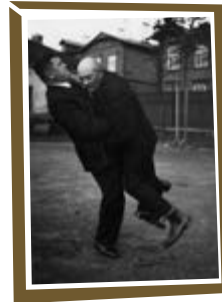
Foucault, Michel 2005. *Teadmiste arheoloogia*. Tartu Ülikooli kirjastus.

Pandey, Gyanendra 2014. *Unarchived histories: The "mad" and the "trifling"*. – *Unarchived histories. The "mad" and the "trifling" in the colonial and postcolonial world*. Edited by Gyanendra Pandey. London, New York: Routledge, pp 3-19.

Huffer, Lynne 2014. *Un-archiving Algeria: Foucault, Derrida, and Spival*. – *Unarchived histories. The "mad" and the "trifling" in the colonial and postcolonial world*. Edited by Gyanendra Pandey. London, New York: Routledge, pp 159–178.

Kes tugevam oli... Mäng ja mängulisus Eesti Rahvaluule Arhiivi fotodel

koostas Enn Kalev Tarto
kujundas Pille Niin

ERA, Foto 903 • ERA, Foto 152 • ERA, Foto 201

Mängud ja mängimine on aegade algusest olnud inimeste igapäevaelu oluline osa. Üheltpoolt saab mängimist vaadata kui puhtalt füüsilise vormi, koordineerimise või sotsiaalsete oskuste harjutamiseks suunatud tegevust, millest võtavad osa peamiselt lapsed või siis sportlased. Mängud on ka osa meie meelelahutusest. Siiski on mängulisusel palju laiem kultuurilise eneseväljenduse mõõde, mis kajastub ka Eesti Rahvaluule Arhiivi kogutud materjalides.

Näitusele valitud fotodel on osa mängu seotud kehalise osavusega, teised pealtnäha lihtsalt lõbusad laste- ja noortemängud. Kolmas osa on juba tugevamalt seotud konkreetse kohaliku kultuu-

rilise ja usulise kombestikuga. Oluline on aga, et kõikidel nendel mängudel, nii kergematel kui tõsisematel, on oma rahvapärandiga seotud mõõde, mida rahvaluulearhiivis talletatakse ja uuritakse.

Kõik näitusefotod ilmestavad ühte- või teistpidi rahvaluulearhiivi kogumistegevust.

Esiteks on arhiivi alguspäevadest saati kogutud pärimust meie enda folkloristide ekspeditsioonidel ja kogumisretkedel. Nii leiab siit Richard Viidalepa fotosid, kes suulise pärimuse kogumise kõrval oli ka viljakas fotograaf. Natuke hilisemast ajast on esindatud Herbert Tampere, Lilia Briedise, Linda Kõogardali, Olli Kõiva ja Mall Hiimäe fotod.

Teiseks täienevad rahvaluulearhiivi kogud kaastöölise saadetud materjalidega. Oluline osa selles on kogumisvõistlustel ja aktsioonidel. Nii tehti näiteks 1930. aastatel üleskutseid spetsiaalselt fotokogu täiendamiseks. Veel saadavad kaastöölised omaalgatuslikult enda tehtud või oma kodukohaga seotud fotosid. Osa kaastöölisest on ka ajutise töajuga rahvaluulearhiivi tegevusele kaasa aidanud. Näitusel on esindatud Aino Ahuranna, Oskar Greppi, Tõnu Võimula ja Amanda Raadla fotod.

Metsalaulupidu: regilauluga looduse kaittsel

TAIVE SÄRG

Eesti Kirjandusmuuseum, Eesti Rahvaluule Arhiiv

Ühiskondlikud liikumised hõlmavad sageli ka muusikat ning vastupidi, muutused muusikas on seotud elu suuremate hoovustega. 20. sajandi teisel poolel kasvanud huvi vanema rahvamuusika vastu näitab ühtlasi rahulolematust kaasaegse elu tahkudega ja soovi tuua muudatust. (Hill, Bithell 2014)

Metsalaulupidu on 2018. aastal ühenduse „Eesti metsa abiks“ algatatud regilaulude ühislaulmine looduses. Ettekandes analüüsin, missugused ideoloogilised ja esteetilised tõekspidamised ilmnevad Metsalaulupeol, ning peo eripära esiletoomiseks tõmban paralleele Eesti laulupeoga. Vaatlen Metsalaulupeo konteksti, peo kaudu väljendatavat identiteeti, laulude valikut ja seda, kuidas regilaul on osavõtjate ja olukorra vajadustega kohandatud. Regilaulud on pärit Eesti Rahvaluule Arhiivi kogudest ja väljaannetest või nende põhjal tekkinud uuest suulisest pärimusest. Neid esitatakse nii originaalilähedaselt kui loominguliselt, varieeritakse ja improviiseeritakse, samuti luuakse uusi laule, kohandades regivärsi poeetikat ja teiste laulustiilide elemente.

Metsalaulupeo eesmärk on kutsuda säästlikult kasutama metsi jm loodusvara, jätkata vanemat laulutraditsiooni ning väljendada eestlaste kui põlis- ja metsarahva identiteeti.

Juba 20. sajandi alguse haritlased ning alates 1930. aastatest Eesti identiteeti põhjalikult käsitlenud Oskar Loorits, töid esile eestlaste looduslähedust, seostades seda põhjamaa ja metsaga, nt väljendites „Põhjavaim“ (Heiberg (1906), Saar (1910), Luiga (1911), „Põhjala metsade vaimsus“ (Loorits 1951).

Maailmas on viimase poolsajandi jooksul järjest enam esile tõusnud põlisrahvad ja endised koloniaalrahvad (protsessi on nimetatud *indigenous efflorescence*, Roche 2018) ja nendest mõjutatud kultuurinähtused (nt maailmamuusika, Uus Vaimsus). Rahvusvahelises diskursuses määratletakse *indigenous people* (e.k 'põlisrahvas'), võttes aluseks „identiteedi, mis on vanem kui teiste rühmade ajalooline sissetung koos sellest johtuva ajalookäiguga ja jätkuva survega selle rahva kultuurilisele kestmisele ja enesemääramisele“ (Anaya 2004). Lisaks seostatakse *indigenous people*'ga teatud tunnuseid, nagu emotsionaalne side oma loodusega, mure keele ja (pärimus)kultuuri säilitamise pärast ning keeruline suhe (endise) dominantse rahva liikmetega. Selle definitsiooni järgi ei ole eestlased põlisrahvas, kuid olles elanud suurema osa viimasest aastatuhandest võõraste rahvaste alluvuses, on neil siiski nimetatud tunnuseid. Eesti keeles osutab 'põlisrahvas' lihtsalt pikaajaliselt oma paikkonnas elanud rahvale (EKSS 2019).

Kirjandus:

Anaya, S. James 2004. *Indigenous Peoples in International Law*. 2nd ed. Oxford; New York: Oxford University Press.

EKSS 2019 = *Eesti keele seletav sõnaraamat*. <https://www.eki.ee/dict/ekss/>

Heiberg, Marie 1906. *Murelapse laulud*. Tartu: Noor-Eesti.

Hill, Juniper; Bithell, Caroline 2014. An Introduction to Music Revival as Concept, Cultural Process, and Medium of Change. – *Oxford Handbook of Music Revival*. Caroline Bithell and Juniper Hill (eds.), pp 3–42.

Loorits, Oskar 1951. *Eestluse elujõud*. Stockholm: Törvik.

Luiga, Juhan 1911. Põhjavaim. – *Eesti Kirjandus*. Kuues aastakäik, lk 113–121.

Roche, Gerald 2018. Conclusion: Indigenous Efflorescence. – Gerald Roche & Hiroshi Maruyama & Åsa Viridi Kroik (eds.). *Indigenous Efflorescence. Beyond Revitalisation in Sapmi and Ainu Mosir*. Australian National University Press. <https://library.oapen.org/handle/20.500.12657/27366>

Saar, Mart 1910. Põhjavaim. ETMM_6832 M 9:2/313

Üleilmne, kuid kohalik: Ukraina meemid Eestis

LIISI LAINESTE

ANASTASIYA FIADOTAVA

Eesti Kirjandusmuuseum, folkloristika osakond

Meemid on muutunud meie igapäevaelu lahutamatuks osaks. On oluline uurida nende olemust, tähendusi ja mõju, eriti konflikti ja sõja kontekstis. Meemid pakuvad võimalust koheseks demokraatlikuks aruteluks ning kriitiliseks seisukohavõtuks. Samas on meemid igapäevased, sageli humoorikad ja seega mitte alati tõsiseltvõetavad, mis nende kriitilisele funktsioonile vastu töötab. Palju sõltub metapragmaatilisest kontekstist (meemi autorist, saatjast ja publikust, intertekstuaalsetest viidetest jne).

Ettekandes kirjeldame meemide vormi, sisu ja seisukohavõttu. Analüüsime meeme, mis on postitatud Facebooki gruppi „Ukraina meemid“, mille algatas Eesti Rahvaluule Arhiiv märtsis 2022. Suur osa sealsetest meemidest on inglise, vene või ukraina keeles, mis tõstatab küsimusi lokaalse ja globaalse ning kontekstist sõltuva kohandamise praktikate kohta.

<https://www.facebook.com/groups/534314991238265/>

Rahvakalender ilmaproognoosi vahendajana

MALL HIIEMÄE

Eesti Kirjandusmuuseum, emeriit

Eesti Rahvaluule Arhiivi teemakartoteekide süsteemis kuuluvad rahvakalendri tähtpäevad ja ilmastikunähtused olmelise pärandkultuuri esinduslikumate teemade hulka nii mitmekülsuse kui mahu poolest.

erakogu

Tänapäeval on sellel ainestikul rohkem kultuuriline kui praktiline väärtus. Pigem seisame küsimuse ees, kas ja kuidas saaks 19.–20. sajandil talletatud folklooriainestikus sedastada põlvkondade vältel kujunenud teavet Eestimaa kliimaolude ajalisest muutumisest ning pärimuslike väärtushinnangute ja tõekspidamiste tõsiseltvõetavust sünoptika aspektist vaadatuna. Selle interdistsiplinaarse uurimisvaldkonna kohta kirjutab saksa etnoloog Gunther Hirschfelder (2012: 232): „Alles siis, kui on võimalik omavahel siduda ajaloolis-geograafilised, kultuuriantropoloogilised-folkloristlikud ja klimatoloogilised-meteoroloogilised vaateviisid, saab kliima ja ilmastiku ühiskondlikud ja looduslikud aspektid kokku koondada regionaalset olustikku arvesse võtvalt kliima mõjusid käsitlevaks teadustööks.“

Vajadust uurida rahvapärase ilmaennustuse paikapidamist on maininud mitmed ilmateadusega tegelejad, nt August Tõllasepp, Herman Mürk, Karl Põiklik, Andres Tarand, ent ühtlasi tunnistanud, et n-ö õpetlikku iva on pikaajases prognoosis vähe leida. Optimistliku näite ilmajaamade ja rahvapärimuse võrdleva uurimise võimalusest toob TÜ klimatoloog Mait Sepp pärtliraju kohta. Ettekandes iseloomustan rahvakalendri folkloorset olemust, eeldades, et sellest oleks abi nii atmosfäärifüüsiku ettevalmistusega teadlasele kui loodushuvilisest ilmaennustajale.

Kirjandus:

- Hirschfelder, Gunther 2012 (2008): Ekstreemsed ilmastikunähtused ja kliimamuutused kultuuriteooria vaatenurgast. – *Mis on ühist Gilgamešil ja geeniuurimisel? Käsitlusi kultuurist ja usundist*. Koost. Reet Hiemäe. Tartu: EKM Teaduskirjastus. MTÜ Eesti Folkloori Instituut, lk 231–248.
- Sepp, Mait 2017. Pärtlirajust ja ilmapärimusest. – *Mäetagused*, 67, lk 219–240. <https://doi.org/10.7592/MT2017.67.sepp>

Mall Hiemäe Väike putukaraamat rahvapärимusest. Illustreerinud Mari Hiemäe. Tartu, EKM Teaduskirjastus 2022.

Mari-Ann Rimmel Konnad Eesti rahvapärимuses. Tartu: Eestimaa Looduse Fond koostöös Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiivi ja MTÜ Eesti Kohapärимuse Keskusega, 2022

Maailmade vahel. Ello Kirsi Setomaal kogutud lood, 1938–1940 (Monumenta Estoniae antiquae VIII, 1). Toimetanud Paul Hagu, Sulev Iva, Lagle Kasak ja Tiina Siimets, illustreerinud Hiie Ivanova. Tartu, EKM Teaduskirjastus 2022.

Viljandimaa laule ja lugusid Koostanud Ingrid Rüütel, toimetanud Asta Niinemets, Edna Tuvi, uuemad laulud toimetanud Lauri Õunapuu. Tartu, EKM Teaduskirjastus 2022.

Ülemakstud Rentslihärrad

Ülemakstud Rentslihärrade lugudesumma on settinud laule ning lugusid nii aegadest, mil meie vanaemad-vanaisad ei olnud veel sündinud, kui ka aegadest, mil nad olid juba ammugi sündinud, lauldes rõõmsal häälel koos naabertalu-Ülodega ehavalguses tunnetest ning paatosest nõretavaid kauneid laululookesi segiläbi kolka-külapalaganlike-risurentsiromantiliste suurteostega. Ent. Lõõts ja laul, laul ning lõõts segiläbi-üheskoos on tantsujalgade jaoks suurim rõõm, mida me saame pakkuda! Ka kuulajale jääb midagi!

erakogu